

בירורים בהלכה

השלמת קריאת התורה

הפרשה האחרונה, אף שחיסרו יותר מאחת, כמו בדיני תשלומין של תפילה (אמנם מדברי מהר"ם מינץ עצמו לא נראה שכן סבר).

המשנה ברורה (ביה"ל ד"ה אם בטלו) כתב שלפי הבנת הגר"א ההשלמה היא רק אם ביטלו בשוגג או באונס, כמו בתפילה. אך מסתימת הפוסקים משמע שאין בזה חילוק, ונראה שטעם הדבר הוא לפי מה שכתבנו לעיל, שישנה חובה לקרוא את התורה כולה.

ישנה שאלה שנדונה רבות בספקי הפוסקים והיא, האם תקנת קריאת התורה היא חיוב אישי על כל אדם, או שהיא חובת הציבור, ובשאלה זו דייקו שנת' כבר ראשונים (מחד דברי רמב"ן במלחמות מגילה ה,א מדפה"ר משמע שזו חובת הציבור, ומאידך מדברי רמב"ן בתשובה סי' עג משמע שזוהי חובה על היחיד לשמוע; ויש שתלו זאת בשתי הדעות אם מותר ללמוד בזמן קריאת התורה, ע"י שו"ע או"ח סי' קמו, ב וביה"ל שם ד"ה ויש מתירין), וכן נחלקו בזה פוסקי ההלכה. אולם נראה ששניית הפוסקים לומר שזוהי חובת הציבור (הר צבי א, נח בשם רדב"ז וצ"צ; יבי"א שם ובמקומות נוספים; הליכו"ש תפילה מילואים לסי' יז. אמנם בברכ"ש יבמות סי' כא כתב שהגר"ח הסתפק בזה, ובאג"מ או"ח ח"ד סי' מ אות ד-ה משמע שסובר שזוהי חובת היחיד).

לאור זאת, כתב בספר שערי אפרים, וכמותו פסק הגרש"ז אורבאך (הליכו"ש תפילה ע"מ קמד), שחובת השלמה הקריאה היא דווקא באופן שהיה ציבור והתפלל ולא היה להם ספר תורה, דהיינו שהיו מחויבים בקריאה, אולם באופן שכל אחד התפלל לעצמו ולא שמע קריאת התורה, אין חובת לשוב ולהשלים את הקריאה, שהרי מעולם לא היו מחויבים בה. לאור פסק זה, יש לדון שבמקומות רבים התפללו ביחיד, שלכאורה אין כלל חובת השלמה. בנוסף, יש להעיר שמסתבר שישנם בתי כנסיות רבים שחלק מהציבור שמע קריאת התורה (כגון במנייני מרפסות שהיו ספרי תורה) וחלק לא (מניינים ללא ס"ת), שפסק המשנה ברורה שהולכים אחר רוב הציבור.

הלכה למעשה, בעניין השלמה, יש לנהוג כפי הוראת הרבנים בכל אתר ואתר. ויה"ר שיתקבלו תפילותינו ותסור המחלה מקרבנו, אכ"ר.

לצערנו, בימים אלו, בתי הכנסת סגורים, ורוב המתפללים (לרוב גם אלו שמתפללים במנייני מרפסות, חצירות וכדו') אינם שומעים קריאת התורה. האם כאשר בעז"ה נשוב להתפלל בבתי הכנסיות, נצטרך להשלים את קריאת התורה של השבועות האחרונים (ע"י בשו"ת יבי"א ח"ט סי' כח שהביא מכמה פוסקים שבשנת תקמ"ז ירדו שלגים עזים בירושלים ולא יכלו לצאת מהבתים והתבטלה התפילה באותה שבת, כיצד ישלימו בשבת שלאחריה)?

מקור דין זה הוא בדברי האור זרוע (הלי שבת או"ח סי' מה) שדן אודות מקרה של אדם שעיקב את הקריאה בפרשת אמור, והורה הרב שיש להשלים את הקריאה בשבת שלאחריה בתוספת הקריאה הראויה לאותה שבת. סברתו המבוארת בדבריו היא, שמשה רבינו תיקן לישראל לקרוא את התורה כולה, כדי ללמדם חוקי התורה ומשפטיה, ואין שייך לומר כאן שהקריאה שייכת דווקא לשבת זו, אלא שישנו חיוב על הציבור לקרוא את כל התורה כולה, והרי מנהג ארץ ישראל היה שהשלימו את קריאת התורה ביותר משלוש שנים (ע"י רמב"ם תפילה יג, א) ולא כמנהגנו בשנה אחת, וכ"פ הרמ"א (או"ח סי' קלה, ב).

אמנם, מהר"ם מינץ (סי' פה) חידש, שניתן להשלים רק פרשה אחת? כלומר, אם בשבת שהפסידו, או בשבת ההשלמה קוראים שתי פרשיות – אין להשלים, משום שלא מצאנו קריאה של יותר משתי פרשות. אמנם, אחרונים רבים חולקים על דין זה, שהרי סו"ס אין זמן מוגדר לקריאת הפרשה, כהסברו של האור זרוע (מח' זו הובאה גם במשנ"ב, ונפק"מ לשבת זו), ומח' זו היא גם נפק"מ במקום שהפסידו קריאה של יותר מפרשת אחת (כנ"ל במשנ"ב).

אמנם, הסבר אחר לדין זה (ואפשר שאפשרות זו רמוזה גם בדברי האור זרוע, אם כי נראה שלא קיבלה לבסוף וצ"ע) הוא כפי שהסביר הגר"א (ביאורו שם), שכשם שבתפילה יש דיני תשלומים, כן הוא הדין בהשלמת הפרשה (אמנם צ"ע מדוע לקריאת התורה יהיה דין כתפילה, ובמה הם דומים?). לסברא זו, כתב המשנה ברורה (סק"ו) מובן שניתן להשלים רק את